

FİLM ELEŞTİRİSİ DERSİNİ ALAN ÖĞRENCİLERİN ELEŞTİRİ YAZIM KAZANIMLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Burhan KILIÇ¹

Öz

1950'li yıllarda üniversiteler çatısı altında Fransa'da eğitimi verilmeye başlanan film eleştirisi ülkemizde Muhsin Ertuğrul'un Pençe filmi için yazmış olduğu eleştiri yazısından itibaren uzun bir süre gazetelerin güdümünde film tanıtım faaliyetlerine yakın bir çizgide kalmıştır. Ülkemizde süreç içerisinde film eleştirisini bu çizgiden kurtarmak ve film eleştirisine hak ettiği saygınlığı kazandırmak için çeşitli uygulamalar yapılmıştır. Bu uygulamalardan biri film alanı eğitimini içermektedir. Türkiye'de üniversitelerin ilgili alan müfredatında "film eleştirisi" dersleri bulunmaktadır. Ancak bu derslerin öğrencilerin sinemayı algılayışlarında ve filmleri değerlendirmelerinde yapmış olduğu katkıyı irdeleyen bilimsel bir çalışma bulunmamaktadır. Bu çalışmanın amacı film eleştirisi dersi alan öğrencilerin, verilen dersler sonrasında filmleri anlamalarında ve yorumlamalarında anlamlı bir farklılığın oluşup oluşmadığını irdelemektir. Bu amaç düzleminde bir vakıf üniversitesinde Film Eleştirisi dersi alan (Radyo Televizyon ve Sinema 4. Sınıf) 19 öğrenciden film eleştiri yaklaşımlarıyla eleştirilebilecek 10 filmin yer aldığı film örnekleminde bir adet film seçmeleri istenmiş, öğrencilerden bu film hakkında, 14 hafta boyunca işlenen dersin ilk haftasında, vize sınavlarından sonraki haftaya denk gelen 9. haftada ve derslerin son haftası olan 14. haftada en az 1 sayfalık eleştiri yazısı kaleme alması beklenmiştir. Öğrenciler belirtilen haftaların bitiminde seçmiş oldukları filmi toplamda üç kere eleştiri yazısıyla ele almışlardır. Eleştiri yazıları doküman analizi yöntemiyle incelenmiş, yazılar, kullanılan başlık, dil kullanımı, seçilen film eleştiri yaklaşımı ve bu yaklaşımın uygunluğu, üslup, yazılarda öne çıkan değerlendirme konuları, yetkinlik gibi temalara ayrılmıştır. Bu temalar özelinde ilk yazıdan son yazıya kadar var olan değişimler saptanmıştır. Eleştiri yazılarında süreç içerisinde ilk tur yazılarda hiç kullanılmayan, sosyolojik (K6), psikanalitik (K1, K3), göstergebilimsel (K13), tarihsel (K4, K8, K15), auteur (K5), ideolojik (K8, K12) ve feminist (K6) film eleştiri yaklaşımlarının tercih edilmeye başlandığı görülmüştür. Ancak yazılan eleştiri yazılarında bu yaklaşımların tam anlamıyla doğru seçilerek kullanıldığı söylenememektedir. Ayrıca katılımcıların filmleri değerlendirmek için yazmış olduğu yazıların film tanıtım yazısı ile film eleştiri yazısı arasında bir konumda kaldığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar kelimeler: Film eleştirisi, Sinema, Eleştiri

JEL Sınıflaması: I21, Z00, L82,

EVALUATION OF THE CRITICAL WRITING ACQUISITIONS OF STUDENTS TAKING THE FILM CRITICISM COURSE

Abstract

Film criticism, which started to be taught in France under the umbrella of universities in the 1950s, has remained in a line close to film promotion activities under the guidance of newspapers for a long time in our country since Muhsin Ertuğrul wrote a review for the film Pençe. In our country, various practices have been carried out in order to free film criticism from this line and to give film criticism the prestige that it deserves. One of these practices involves film education. There are "film criticism" courses in the curricula of universities in Turkey. However, there is no scientific study that examines the contribution of these courses to students' perception of cinema and their evaluation of films. The aim of this study is to examine whether there is a significant difference in the comprehension and interpretation of films by students taking film criticism courses after the courses. For this purpose, 19 students taking a Film Criticism course (Radio, Television and Cinema 4th grade) at a foundation university were asked to select one film from a sample of 10 films that could be criticized with film criticism approaches, and students were expected to write at least 1-page criticism about this film in the first week of the 14-week course, in the 9th week, which coincided with the week after midterm exams, and in the 14th week, the last week of the course. At the end of the specified weeks, the students reviewed the selected film three times in total. The criticism texts were analyzed by document analysis method, and the essays were divided into themes such as the title used, language use, the chosen film criticism approach and the appropriateness of this approach, style, evaluation topics that stand out in the essays, and competence. The changes in these themes from the first to the last text were identified. It was observed that sociological (P6), semiotic (P13), historical (P8, P15), ideological

¹ Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Aydın Üniversitesi, İletişim Fakültesi, Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü, burhankilic@aydin.edu.tr, ORCID: 0000-0002-0894-129X

(P8, P12) and feminist (P6) approaches to film criticism, which were not used at all in the first round of criticism, started to be preferred. However, it cannot be said that these approaches are used by choosing them correctly in the criticism articles written. In addition, it was concluded that the articles written by the participants to evaluate the films remained in a position between film introduction and film criticism.

Key Words: Film Criticism, Cinema, Critism
JEL Classification: L88, M37, M38

1.Giriş

Medya metinlerinin eleştirel analizi becerilerinin geliştirilmesi, film/medya eğitiminin önemli bir görevidir. Bu metinlerden biri de sinema filmleridir. Öğrencilerin sinema filmi eleştiri becerilerinin geliştirilmesi de bu alanda önemli bir görev olarak karşımızda durmaktadır (Fedorov, 2015: 106). Ancak bu çalışmanın da irdelediği gibi sinema eğitimi uygulamaları film metinlerinin öğrenciler tarafından analiz edilirken yönetmenin dünya görüşü ve fikirlerinin yeteri kadar farkında olunmadığını, filmin olay örgüsünün, tür özelliklerinin öğrenciler tarafından yeterince anlaşılacak, yorumlanıp aktarılmadığını ve bu süreçte öğrenciler tarafından zorluklar yaşandığını göstermektedir. Film eleştirisi, üniversitelerde sinemaya bilimsel bir inceleme alanı olarak yer verilmesinden ve film kuramlarındaki gelişmelerden önce daha çok filmi ele alan kişilerin öznel yargılarını içeren bir çizgide konumlanmıştır. Bu konumlanış temel dayanağını sanat yapıtına yönelik geleneksel bakış açılarından almıştır. Bu dönemde filmlerin bir sanat yapıtı olarak yalnızca estetik bir inceleme konusu olduğu, onun eleştirel değerinin seyircide duygusal etki ve haz yaratmasından kaynaklandığı düşünülmüştür. Eleştiriye ise sinema seyircisi ile film eleştirmeninin filmlerden almış olduğu haz kaynaklarını ve filmsel anlatı sürecinin işleyişini inceleme, hazzın kaynaklarını teşhis ederek değerlendirme görevi yüklenmiştir (Özden, 2004: 46). Film eleştiri yazıları sinema sanatının neredeyse ilk yıllarında ortaya çıkmış olsa da film eleştirisinin akademik bir disiplin olarak gelişmesi için daha fazla bir zaman gerekmiştir. Film eleştirisi konusu akademik bağlamda ele alındığında birbirilerinden keskin çizgilerle ayrılmaktan ziyade daha çok birbirilerini destekleyen film incelemeleri, tarih, yöntembilim, kuram gibi alanlarının bulunduğu bir yapı aklı gelmektedir. Film eleştirisi alanı uzun zaman boyunca geleneksel yöntem üzerinden ilerlemiştir. Bu geleneksel ilerleyişte eleştiri temelde eleştirmenin kişiliği ve onun öznel değerlendirme ölçütleri bağlamında var olmuştur. Bu geleneksel ilerleyiş kuramsal yaklaşımların güçlenmesi ile değişim göstermiştir. Filmlerin kuramsal ve akademik bir inceleme alanı içinde var olmasıyla bilimsel temelleri olan bir eleştiri anlayışı hâkim olmaya başlamıştır. Böylece filmler eleştirmenin öznel haz ölçütlerinden ziyade farklı nesnel eleştirel yaklaşımlar içinde değerlendirilmiştir (Özden, 2004: 13). Film çalışmaları kurumsallaştıkça, eleştirinin analitik ve

bilimsel titizlikten yoksun olduğu düşünülmeye başlanmıştır; kurumsal gelişimden önce yapılan eleştiriler, sosyal, politik, kültürel veya tarihsel açıdan kör; ‘önemli’ konuları ele almadaki başarısızlığı nedeniyle amaçsız; teorik olarak basit ve uygun şekilde özdeşimsel olmayan, sıradan dile bağlılığı açısından ‘toy’ olarak görülmüştür. Belki bu değerlendirmeler bir zamanlar olduğu gibi bilinçli olarak yapılmıyor veya ileri sürülüyor olsa da üstü kapalı olarak varsayımlar şeklinde işlemiş ve film çalışmaları süreçleri ile pedagojisini etkilemiştir (Clayton ve Klevan, 2011: 2). Film eleştirisinin gelişmesinde filmlerin üniversiteler çatısı altında akademik bir çalışma alanı olarak yer alması etkili olmuştur. Bu duruma ilk örnek 1960’lı yılların öncesine dayanmaktadır. Sorbonne Üniversitesi’nde çeşitli çalışma alanlarında dersler veren profesörler sinema çalışmalarının bilimsel bir sisteme oturmasında etkili olmuştur. Bir estetsiyen olan Prof. Etienne Souriau’nun koordinatörlüğünde bu üniversitede bir ‘Filmoloji Enstitüsü’ (Institut de Filmologie) kurulmuştur. Sinemayı farklı alanlarla ilgisi bağlamında ele alan akademisyenler bu kuruluş içerisinde çalışmalar gerçekleştirmişlerdir. Bu çalışmaların yanında yazılı kaynakları alana ilgi duyanlara sunmak için La Revenue Internationale de Filmologie adlı bir dergi çıkarmaya başlamışlardır. Bu dergide yayımlanan makalelerde psikoloji, görüntü algılaması, deneyim fenomenolojisi, sinema sosyolojisi, film üretiminin ekonomik kapsamı gibi konular işlenmiştir. Bilimsel kurum çatısı altında yapılan bu tür çalışmalar ve farklı bilim alanlarının da etkileriyle filmler hakkında yapılan incelemeler hem nitelik hem de nicelik açısından hızlı bir gelişim yaşanmasına imkân tanımıştır (Özden, 2004: 45). Film eleştirisinin bir ders olarak üniversiteye girişiyle sinemaya tutkuyla yaklaşan akademisyenler seçtikleri konuları hem öğrencilere hem de belirli sayıda film eleştirmeni ve sinema tarihçisine öğretme olanağı bulmuştur. Üniversitelerde sinema eğitiminin verilmesine ek olarak bu dönemde etkili sinema dergilerinde yer bulan sinema yazıları da film eleştirisinin gelişimine katkı sağlamış, böylece zamanla film eleştirisi kuramsal alanın etkisi altına girmiştir (Özden, 2004: 46). Kuramsal alanın etkisi altına giren film eleştirisi alanında film eleştirmenlerinden beklenen yazılarda ‘belirli kurallar içerisinde nitelikli bir görüş aktarımı’ olmuştur. Günümüze uzanan süreçte de bu beklenti varlığını korumuştur.

Bu çalışmada film eleştirisi dersi alan öğrencilerin eleştiri yazım kazanımlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın önemi Türkiye’de film eleştirisi dersi alan öğrencilerin film eleştirisi yazım kazanımları inceleyen ilk bilimsel çalışma olmasından kaynaklanmaktadır. Çalışmada film eleştirisinin ve film eleştirisi eğitiminin tarihsel seyrine, film eleştirisinin yüklediği öneme değinilecek, film eleştirisi dersi alan öğrencilerin eleştirel yazım kazanımları doküman analizi yöntemiyle incelenecektir.

2.Film Eleştirisinin Önemi

Film eleştirisinin önemi söz konusu olduğunda değinmeden geçilemeyecek isimler ve oluşumlar bulunmaktadır. Film sanatının gelişim sürecinde eleştirmenler, etkin, destekleyici ve belirleyici olmuşlardır. Bu eleştirmenler ve içinde buldukları oluşumlar şöyle belirtilebilir; Adolph Brissson ve Film d'Art akımı, Luigi Chiarini ve İtalya Yeni Gerçekçiliği, Andre Bazin ve Fransız Yeni Dalgası (Atay, 1990: 6). Bu oluşumlar içerisinde yer alıp kendilerinden önce var olan sinemayı eleştirip yeni bir sinema dilini var eden ve Fransa'da ortaya çıkan Yeni Dalga akımından söz etmek gerekmektedir. Bu akımın ortaya çıkmasında Chairs du Cinema dergisinde yazılar yazan daha sonra birçoğu Fransız sineması için önemli yönetmenler hâline gelecek genç eleştirmenler etkili olmuştur. Bu genç eleştirmenler sinemanın Fransa'da ve ardından diğer ülkelerde akışını değiştirecek bir sinema dili oluşturmuşlardır. Film eleştirisinin öneminin görüldüğü en önemli örneklerden biri sayılabilecek bu akım Chairs du Cinema dergisi yazarları, okuyucuları ve Fransa'daki sinema kültürünün karşılıklı alışverişi ile oluşan bir ortamda ortaya çıkmıştır.

Eleştirmen Rosenbaum (1995: 11) Amerika'da film eleştirisinin hem akademik hem de ana akım dallarındaki kurumsal zayıflığının onu film eleştirisinin önemi hakkında düşünmeye sevk ettiğini belirtmektedir. Film eleştirmenliğinin özellikle yüce bir faaliyet olduğunu hiçbir zaman hissetmediğini ancak mesleğe karşı herhangi bir aşağılama veya küçümseme ile de başlamadığını belirtirken 1970'lerin başında akademik film çalışmalarının kurumsallaşmaya başlaması ve bundan bir süre sonra ana akım film eleştirmenliğinin göz kamaştırıcı hâle gelmesinden sonra, film eleştirmenlerinin "ehliyetleri" konusunun da düşünmeye başlandığını ve film eleştirisinin de öneminin ortaya çıktığını aktarmaktadır.

Aslında, "eleştiri krizi"nden yakınan ya da "eleştirmenin ölümü"nü yasinı tutan çok sayıda gazete makalesine, düzenli sempozyum ve konferanslara ve konuyla ilgili artan akademik üretime bakılırsa, genel olarak sanat ve kültür eleştirisinin, özel olarak da film eleştirisinin amaçlarının, statüsünün ve kurumunun gerçekten de olası bir yok oluşla karşı karşıya olduğunu iddia etmek mümkündür (Frey ve Sayad, 2015: 1). İçinde bulunduğumuz 21. yüzyılın başında film eleştirisinin krizde olduğu düşünölmeye başlanmıştır. Bu krizi oluşturan nedenler ise; basılı gazeteciliğe olan ilginin azalışı, önemli eleştirmenlerin işlerinden uzaklaştırılmaları, çevrim içi "amatör" incelemelerin artması şeklinde belirtilmiştir. Bunun yanında film eleştirisi ve onun önemi ile ilgili akademik çalışmaların nadir olarak yapılması da bu krize katkı sunmuştur (Walmsley-Evans, 2018: 2; Kauffmann, 2021). Geçmişten bugüne filmleri eleştirme isteği, teknolojik gelişmelerin verdiği olanaklarla yaygınlaşmakta ve herkesin film eleştirisi

yazısı yazmasına imkân tanımaktadır. Ancak filmleri tanıtıcı bilgiler içeren sinema siteleri, kişisel bloglar, e-dergiler gibi alanlarda yayımlanan "eleştiriler" daha çok popüler okumalardan oluşmaktadır. Bu durum film eleştirisi alanındaki tanımlamaların muğlaklaşmasına neden olmaktadır. Popüler okumalar, eleştiri yöntemlerine ilişkin yeterli bilgi birikimini aktaramamakta ve buna eleştirel yöntem ve yaklaşım sorunu da eklenince yapılan iş "duyguların aktarımı"na dönüşmekte bu da eleştiri alanının derinliğine zarar vermektedir. Film eleştirisi konusunda "en doğru yaklaşım" şeklinde nitelenebilecek tek bir yaklaşım ya da irdeleme yöntemi bulunmamaktadır. Ancak belirlenecek eleştiri yaklaşımlarıyla filmleri derinlemesine eleştirmek, film eleştiri yazarının, filme, izleyiciye ve genel olarak eleştiriye yönelik bir sorumluluğudur (Kabadayı, 2013: 9). Eleştirilen yapıtı bilgilerimiz, kişiliğimiz, deneyimlerimiz ile algılayıp yeniden yorumlamak, yapıtın içeriğini kendi açımızdan anlatmak onu eleştirmektir (Yücel, 2007: 66). Böylece herkes filmleri eleştirme hakkı kazanmış olmaktadır. Ancak elde edilen bu hak, izlenecek tüm filmlerde ancak eleştirel yaklaşım ve yöntemlerle ortaya konulabilecek anlamların, herkes tarafından bu yaklaşım ve yöntemler kullanılmadan da ortaya çıkarılabileceğini düşündürmemelidir. Eleştiri yapma hakkını elde etmek, filmleri izlemeye davet etme ya da filmi beğenmeme ya da onu reddetmeye yönelik bir "kötüye kullanma" hakkı elde etme anlamına gelmemektedir. Eleştiri, filmi izleyenlere, ne seyrettiğinin ona açıklanmasını burada anlatılanların ne anlamlarla çevrili olduğunu hatta daha fazlasını sunmalıdır. Eleştiri bu şekilde yapılırsa ve niteliği "iyi bir eleştiri" olaksa filmi üretenlerle, izleyici ve film arasında kurulacak ilişkide bilmeye önem verilmiş, filmin "okudukça" zenginleştiği, ondan duyulan keyfin yaygınlığının artırıldığı bir unsura dönüşmüş olur (Kabadayı, 2013: 118).

Film eleştirisinin gerekliliği konusunda yapılan bir deneysel çalışmada (Manokhin vd., 2018) film izleyicilerinin filmi, okumuş oldukları eleştiri yazıları çerçevesinde algılama eğiliminde oldukları saptanmıştır. Aynı zamanda çalışmanın sonucu sinemayla ilgili medya metinlerini okumanın, filmin izleyicisinin değerlendirmesini büyük ölçüde belirlediğini, filmi tartışma gücünü genişlettiğini ve izleyicinin üst-söylem söz dizimini zenginleştirdiğini göstermiştir. Bu açıdan film eleştirisinin sanatsal bir ürün olan filmlerin anlatılarının birey ve topluma doğru aktarılması açısından bir önemi taşıdığı görülmektedir. Ancak burada toplumun kültürel yapısına ya da pratiklerine de değinmek önemlidir. Film eleştirileri kimi ülkelerde filmden önce okunurken kimi ülkelerde filmden sonra okunabilmektedir. Filmde önce ya da filmde sonra yapılan okumalar izleyicilerin filmi algılayışı ve yorumlayışını etkileyebilmektedir.

Medyada ve akademide yer alan film eleştirisi yazıları, filmleri yorumlamasının yanında filmler ile seyirciler arasında ilişki kuran bir yazı türüdür. Bu yazılar aynı zamanda filmlerin tanıtılmasında da işlev görür. Tarihsel seyirde eleştiri yazılarının tanımlayıcı işlevle ortaya çıktığı, süreç içinde de daha derinlikli akademik incelemelere dönüştüğü görülür. Derinlikli akademik yazılarda film eleştirilerinin en az bir film eleştiri yaklaşımı ile ele alındığı görülmektedir. Bu yazıların dışında medyada yer alan yazılarda film eleştiri yaklaşımlarının yüzeysel de olsa kullanıldığı bilinmektedir (Aytekin, 2021: 14). Bu noktada önemli olan ise kullanılan yaklaşımların doğru seçilmesi ve doğru kullanılmasıdır. Aksi takdirde seçilen yaklaşım yazıyı niteliksel açıdan değersiz bir hâle getirebilir. Çalışma örneğinde yer alan katılımcıların da öğrenci olduğu düşünüldüğünde bu seçimin öneminin ortaya çıkması muhtemeldir.

Önemsiz olarak görülen filmleri izlememek ve onları yok saymak bunlar dışında seyredilen filmlerin bir başyapıt gibi değerlendirilmesine yol açabilmektedir. Ancak onları incelemek de zamanınızın boşa gittiği hissini uyandırma ihtimalini içermektedir. Film eleştirmeni açısından bakıldığında böyle bir durum yaşandığında istemsizce de olsa bazı standartlardan vazgeçmek gerekebilmektedir (Roberts, 2010: 397). Akademik yazıların çoğu tarafsız, nesnel veya bilgilendirici bir düzyazı hedefiyle yola çıkmaktadır. Genellikle ideolojik bir eleştiri olmadığı sürece akademik yazılar filmlerle kişisel etkileşimden şüphelenmekte ve değer yargılarından endişe duymaktadır (Clayton ve Klevan, 2011: 2). Film eleştirisindeki öznel yargılar bu yazının başka herhangi bir insan tarafından da yazılabileceği izlenimini verdiği için yazının değerinden eksiltme potansiyeli taşımaktadır.

Öte yandan öznel yaklaşımın film eleştirisi için kaçınılmaz ve kimi durumlarda gerekli olduğuna ilişkin çalışmalar (Barthes, 2007; Toles, 2001) da bulunmaktadır. Barthes *Criticism and Truth* adlı çalışmasında öznelliğin sosyal ya da kendi gelişigüzel duygularına teslim olmuş belirsiz bir varlık olmadığını, zaten dünyayla ilişkili olduğunu, dünya tarafından şekillendiğini ve ona katıldığını belirtmektedir. Ona göre eser farklı bir zamana ya da mekâna ait olsa bile, eleştirmenin ancak kendi öznelliği aracılığıyla nesneye 'yaklaşabilir' ve onun 'hakikatini' ortaya çıkarabilir.

Film eleştirisi yapılırken yazılacak metinde hangi eleştiri yaklaşımının kullanılacağını doğru belirleyebilmek için, filmi izlemeden önce ya da filmi izledikten sonra derinlemesine araştırma yapmak gereklidir. Okuma yaptıkça çalışma evrenini doğru sınırlandırmak mümkün olacaktır. Eleştiri yazarken, bir yazı filmle ilgili her şeyi ele alamayacağı için mantıklı açıklamalarla başlanmalı ve sınır belirlenmelidir. Belirlenen sınırlarda metnin ana çıkış noktaları iyi ifade

edilerek kuramsal çerçeve çizilmelidir. Ne hakkında yazıldığı, filmin hangi yaklaşım temelinde inceleneceği metni okuyacak olanların yazıdan beklentileri şekillendirecektir. Böylece yazar metinde kendinden bekleneceklerle ilgili sorumluluğunu da yönlendirebilecektir. (Kabadayı, 2013: 37). Film teorisi ve film eleştirisi aslında büyük ölçüde tek bir temel meseleyle ilgilenmiştir: “Sinematik” olan nedir? Sinema hangi yolları izlemelidir? Hangilerini reddetmelidir? Bu ruhla, bazı film kuramcıları, film ortamının temel özelliklerini keşfetmeye çalışmış, ortamın özelliklerini “kullanan” konuları, malzemeleri, prosedürleri ve etkileri gerçekten sinematik, bu temel özellikleri “ihlal edenleri” ise temelde sinematik olmayan olarak ilan etmişlerdir (Braudy ve Cohen, 2009: 241).

Film eleştirisi yazmak için seçilen aynı yaklaşımların yer aldığı yazılarda bile filmlere dair farklı çözümler bulduğu görülebilmektedir. Filmi benzer yaklaşımlar temelinde ele alan yazılarda eleştirmenin eğitimi, belirli konulardaki bilgi düzeyi, ilgi alanları, düşünce yapıları, içinde büyüdüğü ailenin ve ortamın özellikleri, filmlere bakış açısını etkilemektedir. İşte bu durum da yazarın eleştiriye yaklaşımında nesnellik ilkesinin işlerliğini sorgulatmaktadır. Bu nedenle film eleştirisinin, doğası gereği tamamıyla nesnel olacağını söylemek zordur. Ancak yine de bir yazının film eleştirisi olabilmesi için popüler okumalardan daha nesnel durabilmesi şarttır (Kabadayı, 2013: 11-12). Film eleştirisi alanında yetişmiş ve bu alanda yetkin kanaat önderleri olmadan izleyicilerin estetik değeri ölçememe durumu oluşmaktadır. İyi eleştirmenler olmadan izleyiciler iyi filmi kötü filmde ayırmakta güçlük çekebileceklerdir. İyi değerlendirmeler ve eleştiri yazıları olmadan mutlak değer duygumuzda kayıplar oluşabilecek ve her şey gittikçe göreceli hâle gelecektir. Eleştiri yazılarındaki değerlendirme eksiklikleri eleştirisinin değersizleşmesine neden olacaktır. Akademik eleştiri ile akademik olmayan eleştiriler de üniversitelerin ilgili bölümlerinde değerlendirme ve estetik kaygılara yeterince önem verilmediğinde akademik olmayan eleştiri yönünde benzeşme tehlikesi yaşamaktadır (Frey, 2016: 143).

Doğal olarak bir eleştirmenin, sinema alanında aktif olarak çalışmış olması gerekmektedir. Ancak bununla birlikte eleştirmenin, senaryo yazımıyla ilgili detayları yorumlayabilecek, film ekibi üyelerinin görevlerini ayırt edebilecek, kamera açıları, mizansen yaratma, estetik oluşum gibi konuları tanımlayabilecek ve müzik kullanımı, kurgunun özellikleri gibi maddeleri değerlendirebilecek bilgilere sahip olması gerekir. Eleştirmen, genel olarak, filmin yapım öncesi, yapım ve yapım sonrası tüm aşamalarına yönelik temel bilgileri öğrenmelidir (Kabadayı, 2013: 39). Bu konular dışında sinema dışında bir genel kültürel yetkinliğe de sahip olmak gerekmektedir. Eleştiri yazmak için ya da genel olarak filmler üzerine eğilmek için,

yalnızca sinema hakkında okumanın yeterli olmadığı bir gerçektir. Filmlere yönelik yorumlamayı yapabilmek, entelektüel altyapıyı gerekli kılar. Hangi eleştirel yaklaşım ele alınırsa alınsın, genel olarak kültürel, sosyal, ideolojik bilgilerin temellerine sahip olunmalı ve tarihsel gelişimin farkına varılmalıdır. Bunun dışında eleştiri metni yazarken kullanılması gereken kavramlar, teknikler ve yöntemler (plan, çekim, sahne, sekans, açı, karşı açı, devamlılık, devinim, diegesis, mizansen, anahtar ışık, dolgu ışığı gibi temel aydınlatma teknikleri, kurgu ve montaja dair ifadeler, sahneler arası geçiş yöntemleri vb.) hakkında bilgi sahibi olmak kaçınılmaz bir zorunluluktur.

Film eleştirileri yalnızca izleyicileri değil filmin sorumluluğunu üzerinde taşıyan başta yönetmenler olmak üzere o filmlere katkı sunmuş kişileri de etkileyebilmektedir. Film eleştirilerindeki yapıcı uyarıları dikkate alan yönetmenler film dillerini zenginleştirerek daha nitelikli filmler ortaya çıkarabilirler. Bu açıdan eleştiri yazılarında yazarın niteliği ve sinemayı destekleyici alanlarla, sinema alanına hâkimiyetinin önemi ortaya çıkmaktadır.

3.Yöntem

Araştırmada *Film Eleştirisi* dersi alan 19 öğrenciden film eleştiri yaklaşımlarıyla eleştirilebilecek 10 filmin yer aldığı film örneklemeden bir adet film seçmeleri istenmiş, öğrencilerden bu film hakkında, 14 hafta boyunca işlenen dersin ilk haftasında, vize sınavlarından sonraki haftaya denk gelen 9. haftada ve derslerin son haftası olan 14. haftada en az 1 sayfalık eleştiri yazısı kaleme alması beklenmiştir. Öğrenciler belirtilen haftaların bitiminde seçmiş oldukları bir filmi toplamda üç kere eleştiri yazısıyla ele almışlardır. Eleştiri yazıları doküman analizi yöntemiyle incelenmiş, yazılar, kullanılan başlık, dil kullanımı, seçilen film eleştiri yaklaşımı ve bu yaklaşımın uygunluğu, üslup, yazılarda öne çıkan değerlendirme konuları, yetkinlik gibi temalara ayrılmıştır. Eleştiri yazıları bu temalar özelinde analiz edilmiştir.

3.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı *Film Eleştirisi* dersi alan 4. sınıf öğrencilerinin sinema eğitiminde bu dersi alana kadar edindikleri ve bu dersi aldıktan sonra edindikleri kazanımları film eleştiri yazılarına yansıtma becerisini sorgulamaktır. Araştırma verilen eğitimin niteliğini vurgulamaktan ziyade eğitim alan öğrencilerin film eleştirisi dersinden kazanımlarını ve bu kazanımların nasıl geliştirilebileceğini irdelemek gibi bir amacı da taşımaktadır.

3.2. Araştırmanın Örnekleme

Araştırmanın örnekleme bir vakıf üniversitesinde Radyo Televizyon ve Sinema Bölümü'nde öğrenim gören ve *Film Eleştirisi* dersi alan 4. Sınıf öğrencilerinden oluşmaktadır. Örnekleme yer alan katılımcı sayısı 19'tur. Öğrencilerin izleyerek hakkında eleştiri yazısı yazmaları beklenen film örnekleme (10 film) ise rastgele örnekleme tekniğiyle seçilmiştir. Filmlerin seçiminde farklı film eleştiri yaklaşımlarıyla ele alınabilecek nitelikte olmasına özen gösterilmiştir. Film listesinde; *Schindler List* (1993), *Jurassic Park* (1993), *War of the Worlds* (2005), *Deep Impact* (1998), *Armageddon* (1998), *Notorious* (1946), *The Maltese Falcon* (1941), *Taksi Driver* (1976), *The Bow* (2005), *Three colors: Blue* (1993) filmleri yer almıştır. Katılımcıların 11'i *Schindler List*, 3'ü *Notorious*, 2'si *Taksi Driver*, 2'si *Deep Impact*, 1'i *Three colors: Blue* filmleri hakkında eleştiri yazıları yazmıştır.

3.3. Araştırma Soruları

- 1.Eleştiri yazılarındaki başlıklarda değişim yaşanmış mıdır?
- 2.Film eleştiri yaklaşımlarından yararlanma düzeyi ne durumdadır?
- 3.İlk ve son tur yazılarda kelime sayısında değişim yaşanmış mıdır?
- 4.Katılımcıların yazılarında filme dair öznel yargılar ne boyuttadır?
- 5.Filmler ele alınırken film eleştirisinde kullanılması gereken unsurlardan yeterince yararlanılmış mıdır?
- 6.Eleştiri yazılarında filme ilişkin en çok öne çıkarılan unsurlar nelerdir?
- 7.Yazılarda yönetmenin filmografisi ve dünya görüşü ile eleştirilen film arasında bir bağ kurulmuş mudur?

4. Bulgular ve Tartışma

Tablo 1. İlk tur yazılarda katılımcıların yazılarında başlık kullanma durumu

Katılımcılar	Başlık Kullanımı (VAR-YOK)	Başlık Adı
K1	YOK	-
K2	VAR	Schindler Listesi
K3	YOK	-
K4	VAR	Schindler'in Listesi Film Eleştirisi
K5	VAR	Notorious (1946)
K6	YOK	-
K7	VAR	Krzysztof Kieślowski Renk Üçlemesinin İlk Halkası 'Mavi'

K8	YOK	-
K9	VAR	Schindler's List Film Eleştirisi
K10	VAR	Schindler's List Film Eleştirisi
K11	YOK	-
K12	YOK	-
K13	VAR	Deep Impact Film Eleştirisi
K14	VAR	Schindler's List
K15	VAR	Schindler'in Listesi" Film Eleştirisi
K16	VAR	Taxi Driver (Taksi Şoförü) Film Eleştirisi
K17	VAR	Schindler'in Listesi Film Eleştirisi
K18	VAR	Notorious (Aşktan Da Üstün) Film Tür Eleştirisi
K19	VAR	Notorious (Aşktan Da Üstün)

Tablo 2. İkinci tur yazılarda katılımcıların yazılarında başlık kullanma durumu

Katılımcılar	Başlık Kullanımı (VAR-YOK)	Başlık Adı
K1	VAR	Taxi Driver Film İncelemesi
K2	VAR	Schindler Listesi
K3	YOK	-
K4	VAR	Schindler'in Listesi: İnsanlığın Acımasız Yüzünün İzlerini Sürmek
K5	VAR	Notorious (1946)
K6	VAR	"Deep Impact" Filminin Sosyolojik Ve Feminist Eleştirisi
K7	VAR	Krzysztof Kieślowski Renk Üçlemesinin İlk Halkası 'Mavi'
K8	VAR	Schindler'in Listesi: Kim Bir Hayat Kurtarırsa Bütün Dünyayı Kurtarmış Sayılır
K9	VAR	Schindler'in Listesi: Holokost'un Gölgesinde Bir Kahramanlık Hikayesi
K10	VAR	Schindler'in Listesi Film Eleştirisi
K11	VAR	Schindler's List
K12	VAR	Schindler'in Listesi" Filminin İdeolojik Eleştirisi
K13	VAR	Deep Impact Film Eleştirisi
K14	VAR	Schindler's List
K15	VAR	Schindler'in Listesi Filminin Tarihsel Açından Eleştirisi
K16	VAR	Taxi Driver (Taksi Şoförü) Film Eleştirisi
K17	VAR	Schindler'in Listesi Film Eleştirisi
K18	VAR	Notorious (Aşktan Da Üstün) Film Tür Eleştirisi
K19	VAR	Notorious (Aşktan Da Üstün)

İlk tur yazılarında film eleştiri yazıları için başlık belirleyen katılımcı sayısı 13 olmuştur. İkinci tur yazılarda başlık kullanımı 18'e yükselmiştir. İlk tur yazılarda öznel bir başlık kullanan yalnızca 1 katılımcı (K7) bulunmaktadır. Öznel başlık kullanımı ikinci tur yazılarda toplamda 7 katılımcıya yükselmiştir. Bu katılımcıların 4'ü (K6, K8, K11, K12) ilk tur yazılarda hiç başlık kullanmamışken 2'si (K4, K9) yazmış oldukları başlıkları güncellemiştir.

Tablo 3. Üçüncü tur yazılarda katılımcıların yazılarında başlık kullanma durumu

Katılımcılar	Başlık Kullanımı (VAR-YOK)	Başlık Adı
K1	VAR	"Yabancılaşmanın Öyküsü: Taxi Driver Derinlemesine İnceleme"
K2	VAR	Schindler Listesi
K3	VAR	Schindler'in Listesi
K4	VAR	Schindler'in Listesi: İnsanlığın Acımasız Yüzünün İzlerini Sürmek
K5	VAR	Notorious (1946)
K6	VAR	"Deep Impact" Filminin Sosyolojik ve Feminist Eleştirisi
K7	VAR	Krzysztof Kieślowski Renk Üçlemesinin İlk Halkası 'Mavi'
K8	VAR	Schindler'in Listesi: İdeolojik ve Tarihsel Bir Çözümleme
K9	VAR	Schindler'in Listesi: Holokost'un Gölgesinde Bir Kahramanlık Hikayesi
K10	VAR	Oskar Schindler: Dönüşümün Hikayesi
K11	VAR	Schindler'in Listesi Üzerine Eleştirel Bir Bakış: Tarihin Travmatik Yansımaları ve Sinematografik Gerçeklik
K12	VAR	Schindler'in Listesi" filminin ideolojik eleştirisi
K13	VAR	Göstergebilimsel bağlamda Deep impact
K14	VAR	Schindler's List
K15	VAR	Schindler'in Listesi Filminin Tarihsel Açından Eleştirisi
K16	VAR	Taxi Driver (Taksi Şoförü) Filmi Eleştirisi
K17	VAR	Schindler'in Listesi Filmi Eleştirisi
K18	VAR	Notorious (Aşktan Da Üstün) Filminde Macguffin Kavramının Kullanımı
K19	VAR	Aşktanda Üstün (Notorious) Film Eleştirisi

Son tur yazılarda katılımcıların hepsinin yazılarında bir başlık bulunduğu görülmüştür. Son tur yazılarda katılımcıların bazıları (K1, K10, K11, K13, K18, K19) eleştiri yazılarındaki başlığa özen göstermeye çalışmış ve başlıklarını güncellemişlerdir.

Tablo 4. İlk tur yazılarda katılımcıların yazılarında film eleştiri yaklaşımı kullanma durumu

Katılımcılar	Film Eleştiri Yaklaşımı	Kullanılan Yaklaşım
K1	YOK	-
K2	YOK	-
K3	YOK	-
K4	YOK	-
K5	YOK	-
K6	YOK	-
K7	YOK	-
K8	YOK	-
K9	YOK	-
K10	YOK	-
K11	YOK	-
K12	YOK	-
K13	YOK	-
K14	YOK	-

K15	YOK	-
K16	YOK	-
K17	YOK	-
K18	VAR	Tür Eleştirisi
K19	YOK	-

İlk tur yazılarda film eleştirisi yaklaşımlarını temel alarak eleştiri yazısı yazan yalnızca 1 katılımcı (K18) bulunmaktadır. (Katılımcı dersi tekrar eden bir öğrencidir. Dersi daha önce almış olması bir eleştiri yaklaşımını kullanmış olmasını etkilemiş olabilir.) Kullanılan yaklaşım tür eleştirisi yaklaşımıdır.

Tablo 5. İkinci tur yazılarda katılımcıların yazılarında film eleştiri yaklaşımını kullanma durumu

Katılımcılar	Film Eleştiri Yaklaşımı	Kullanılan Yaklaşım
K1	VAR	Psikanalitik Film Eleştirisi
K2	YOK	-
K3	VAR	Psikanalitik Film Eleştiri
K4	VAR	Tarihsel Film Eleştirisi
K5	VAR	Auteur Film Eleştirisi
K6	VAR	Sosyolojik ve Feminist Eleştiri
K7	YOK	-
K8	YOK	-
K9	YOK	Sosyolojik Film Eleştirisi
K10	YOK	-
K11	YOK	-
K12	YOK	İdeolojik Eleştiri
K13	YOK	-
K14	YOK	-
K15	YOK	Tarihsel Eleştiri
K16	YOK	-(film tanıtımı)
K17	YOK	-
K18	VAR	Tür Eleştirisi
K19	YOK	-

İkinci tur yazılarda katılımcıların ilk turda başvurmadıkları film eleştiri yaklaşımlarına ikinci turda başvurdukları ve filmi bir eleştiri yaklaşımı temelinde ele almaya çalıştıkları saptanmıştır. Katılımcıların 9'u ikinci tur eleştiri yazılarında filmleri bir eleştiri yaklaşımı temelinde ele almışlardır. Filmleri eleştirmek için temel alınan yaklaşımlar; Psikanalitik, Tarihsel, Auteur, Sosyolojik, Feminist, İdeolojik ve Tür filmi yaklaşımları olmuştur. Bu durum dersler ilerledikçe öğrencilerde film eleştirisi yazısı yazabilmek için gerekli olan temel yeterliliklerin edinildiğini göstermektedir.

Tablo 6. Üçüncü tur yazılarda katılımcıların yazılarında film eleştiri yaklaşımını kullanma durumu

Katılımcılar	Film Eleştiri Yaklaşımı	Kullanılan Yaklaşım
K1	VAR	Psikanalitik Film Eleştirisi
K2	YOK	-
K3	VAR	Psikanalitik Film Eleştirisi
K4	VAR	Tarihsel Film Eleştirisi
K5	VAR	Auteur Film Eleştirisi
K6	VAR	Sosyolojik ve Feminist Eleştirisi
K7	YOK	-
K8	VAR	İdeolojik ve Tarihsel Eleştirisi
K9	YOK	-
K10	YOK	-
K11	YOK	-
K12	VAR	İdeolojik Eleştirisi
K13	VAR	Göstergebilimsel Eleştirisi
K14	YOK	-
K15	VAR	Tarihsel Eleştirisi
K16	YOK	-
K17	YOK	-
K18	VAR	Tür Eleştirisi
K19	YOK	-

Son tur yazılarda katılımcıların 9'unun (K2, K7, K9, K10, K11, K14, K16, K17, K19) film eleştirilerinde bir film eleştiri yaklaşımı kullanmadığı belirlenmiştir. İkinci tur yazılarda eleştiri yaklaşımı kullanmayan 2 katılımcı (K8, K13) son tur yazılarda film eleştiri yaklaşımı kullanmaya başlamıştır.

Tablo 7. Eleştiri yazılarında toplam sözcük sayılarının durumu

Katılımcılar	İlk tur yazıları	İkinci tur yazıları	Üçüncü tur yazıları
K1	203	291	297
K2	333	482	664
K3	504	248	858
K4	498	1019	1419
K5	343	465	693
K6	405	350	1497
K7	413	702	1083
K8	1408	304	847
K9	374	684	505
K10	313	490	677
K11	292	415	549
K12	328	272	960
K13	325	922	282
K14	606	1496	2584
K15	259	343	524
K16	205	259	388
K17	324	350	350
K18	240	518	506
K19	539	2557	882

İlk tur yazıların ardından yazılan ikinci tur yazılarında 15 katılımcının kullanmış olduğu kelime sayısının arttığı saptanmıştır. 4 katılımcının yazılarında ise kelime sayısının azaldığı görülmektedir. Kelime sayısındaki artış öğrencilerin film değerlendirmelerinde daha geniş bir çerçeveden bakmaya başladıklarının belirtisi olarak görülebilir.

Katılımcılardan kendilerine sunulan 10 filmlik listeden bir film seçmesi istenmiştir. Film listesinde *Schindler List* (1993), *Jurassic Park* (1993), *War of the Worlds* (2005), *Deep Impact* (1998), *Armageddon* (1998), *Notorious* (1946), *The Maltese Falcon* (1941), *Taksi Driver* (1976), *The Bow* (2005), *Three colors: Blue* (1993) filmleri yer almıştır. Katılımcıların 11'i *Schindler List*, 3'ü *Notorious*, 2'si *Taksi Driver*, 2'si *Deep Impact*, 1'i *Three colors: Blue* isimli filmler hakkında eleştiri yazısı yazmıştır. Eleştiri metinleri dil kullanımı açısından değerlendirildiğinde öznel dilin nesnel dile oranla daha fazla tercih edildiği söylenebilir. Katılımcıların ilk tur yazılarında öznel dil belirginken nesnel dil kullanımına özenin son tur yazılarda arttığı söylenebilse de filmi bir yaklaşım bağlamında nesnel ölçütlere uygun olarak değerlendirebildikleri söylenemez. Bu sonuca göre de katılımcıların filmleri değerlendirmek için yazmış olduğu yazıların film tanıtım yazısı ile film eleştiri yazısı arasında bir konumda kaldığı söylenebilir.

Filmlerin ele alınmasında öne çıkan konulara baktığımızda filmlerin hikâyesi yani filmin “ne anlattığı” katılımcılar tarafından en çok öne çıkarılan konudur. Katılımcıların yazılarını film tanıtım yazısı çizgisine taşıyan en önemli değişken bu olmuştur. Yazıların bir kısmında öne çıkarılan tema ya da konu sinematografi olurken bu yazılarda da çekim teknikleri açısından nitelikle bir değerlendirme yapıldığı söylenemez. Metinlerde daha çok başlıklar altında bir değerlendirmeye yer verildiği, mizansen ya da diegesis konusunda da başarılı bir değerlendirme yapılamadığı söylenebilir. Işık, renk, senaryo gibi değişkenler özelinde de film eleştirisi altında konumlandırılacak bir değerlendirmeye rastlanamamıştır.

5.Sonuç ve Öneriler

Film eleştiri yazılarının ele alınmasını içeren çalışmada eleştiri metinlerinde nesnel bir dil yaklaşımı aranmıştır. Ancak film eleştiri metnini yazan kişilerin yani filmi eleştiren kişilerin yetişmiş olduğu çevrenin, bu kişinin doğrudan ve dolaylı olarak kendine katmış olduğu düşüncelerin, yaşam görüşünün onun filmlerde öne çıkardığı noktaları ya da hiç bahsetmediği konuları etkilemiş olduğu görülmüştür. Bu nedenle film eleştiri metinlerinde tam anlamıyla bir nesnel yaklaşıma rastlanamamıştır. Doküman analizi yöntemi ile incelenen film eleştiri yazılarının bazılarında öznel dilden nesnel dile geçilme başarısının gösterildiği ancak

çoğunluğunda nesnel dilin kullanılma başarısının düşük olduğu belirlenmiştir. Eleştiri yaklaşımlarının tanınmaya başlanmasıyla filmlerin eleştirilmesinde doğru yaklaşımların seçilme başarısının yükseldiği, üslup açısından da bir değişim yaşandığı görülmüştür.

Eleştiri metinleri dil kullanımını açısından değerlendirildiğinde öznel dilin nesnel dile oranla daha fazla tercih edildiği söylenebilir. Katılımcıların ilk tur yazılarında öznel dil belirginken nesnel dil kullanımına özenin son tur yazılarda arttığı söylenebilse de filmi bir yaklaşım bağlamında nesnel ölçütlere uygun olarak değerlendirebildikleri söylenemez. Bu sonuca göre de katılımcıların filmleri değerlendirmek için yazmış olduğu yazıların film tanıtım yazısı ile film eleştiri yazısı arasında bir konumda kaldığı söylenebilir. Her ne kadar filmlerde kaçınılmaz olarak bazı konular işlense de film eleştirisi yalnızca bu konuları anlatmak için yazılmaz. Filmlerde geçen konuların ya da hikâyelerin belirli amaçlar ekseninde yorumlanarak herkesin görmekte ve anlamakta zorlanacağı anlamları bulup ortaya çıkarmak, film eleştiri uğraşısını anlamlı kılacaktır. Katılımcıların film eleştiri yazılarının film eleştirisi ile film yorumu yani eleştiri ile tanıtım yazısı arasında kalmasının anlamı şöyle açıklanabilmektedir:

Film eleştirisi insanlara filmi izleyip izlememeleri konusunda öneriler sunmaz. Bunun yerine, filmin senaryo, sinematografi, film düzenlemesi, oyunculuk ve tarihsel bağlam gibi unsurlarını ve daha ince ayrıntılarını araştırır. Film eleştirisi akademik ve bilimselken film tanıtım yazıları tüketici odaklıdır ve ortalama bir sinemasever için daha erişilebilirlerdir. Film tanıtım yazıları genellikle dergilerde, gazetelerde ve eğlence sitelerinde yayımlanır. Buna karşılık, film eleştirileri akademik dergilerde ve kitaplarda yayımlanabilir. Film tanıtım yazılarını film eleştiri yazılarına yaklaştırmak sinemanın gelişimi açısından da önemli olacaktır. Bu yazıları birbirine film eleştirileri lehine yaklaştıracak kişiler de sinema eğitim almış kişiler olabilecektir. Dolayısıyla sinema eğitimi alan öğrencilerden film eleştirisi kavramı altında ele alınabilecek metinler yazmaları beklenilmektedir.

Eleştiri yazılarında sosyolojik (K6), psikanalitik (K1, K3), göstergebilimsel (K13), tarihsel (K4, K8, K15), auteur (K5), ideolojik (K8, K12) ve feminist (K6) film eleştiri yaklaşımlarının tercih edildiği görülmüştür. Ancak yazılan eleştiri yazılarında bu yaklaşımların tam anlamıyla doğru seçilerek kullanıldığı söylenememektedir. Yazılan eleştiri yazılarında yönetmenin diğer filmlerine atıfların olmadığı, film yönetmeninin genel sanatsal görüşünün metinleri besleyici bir unsur olarak kullanılmadığı saptanmıştır. Bunun yanında yönetmenin dünya görüşünün eleştirilen film ile bağımlı kuran ifadelerle yer verilmediği söylenebilir.

Radyo, Televizyon ve Sinema öğrencilerini film izleyen ve film hakkında yazan kişilerden ayırabilecek nitelikler doğru film eleştirisi yaklaşımlarının seçilerek bu yaklaşımların doğru şekilde metne aktarılması, mizansenin nitelikli eleştirisi, sinematografik açıdan filmi öne çıkaran ya da onu nitelik açısından diğer filmlerden geride bırakan özelliklerin neler olduğunu belirleyebilmesidir. Film eleştirisi dersinin uygulamalı bir ders hâline gelerek 4. sınıftan daha önce verilmesi bu noktada önemli olabilir. Bu dersin saatlerinin artırılması öğrencinin bu dersten aldığı verimi artırabilir. Her şeyden önce öğrencilerin sinema gibi sanat çatısı altında ele alınabilecek bir konuda ve eğitiminin sanat çatısı altında verilebileceği bir bölümde yalnızca bir sınavdan almış olduğu puanla nitelikli görsel-işitsel eserler ortaya çıkarması ya da bu eserleri nitelikli şekilde ele almasının beklenmesi iyimser bir çaba olarak kalmaktadır. Sanatsal bir duyuş ve ifade yeteneği olan öğrencilerin eleyici bir değerlendirme sınavı ile bu bölümlere kabulü nitelikli bir eğitimi ortaya çıkarırken öğrencilerin de derslerden almış olduğu verimi artırabilecektir. Öte yandan uzmanlaşma açısından sinema eğitiminin güzel sanatlar çatısı altına taşınması ya da fakülteler içinde sinema eğitiminin diğer birimlerden ayrı şekilde verilmesi niteliği artırıcı çözümler olabilir.

Kaynakça

- Atay, S. R. (1990). Türk film eleştirisinde yaklaşım biçimleri (Yayın No. 30866085) [Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi].
- Aytekin, H. (2021). Film eleştirisi mi, yorumu mu, tanıtımı mı? Ahlat ağacı filmi hakkında yazılanlar üzerinden bir inceleme. *Türkiye Film Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 14-31.
- Barthes, R. (2007). *Criticism and truth*. P. K. Keuneman, (Çev.), London: Continuum.
- Braudy, L., & Cohen, M. (2009). *Film theory and criticism: Introductory readings*. New York: Oxford University Press.
- Fedorov, A. (2015). *Film criticism*. Moscow: ICO "Information for All".
- Frey, M., & Sayad, C. (2015). *Film criticism in the digital age*. London: Rutgers University Press.
- Frey, M. (2016). *The permanent crisis of film criticism: The anxiety of authority*. Amsterdam: Amsterdam University Press.
- Kabadayı, L. (2013). *Film eleştirisi: Kuramsal çerçeve ve sinemamızdan örnek çözümler*. Ayrıntı.
- Clayton, A., & Klevan, A. (2011). *The language and style of film criticism*. In A. Clayton, & A. Klevan (Eds.), *Introduction: The language and style of film criticism* (ss. 1-26). London: Routledge.

- Kauffmann, S. (2001). *Regarding Film: Criticism and Comment*. London: The Johns Hopkins University Press.
- Manokhin, D. K., Srybnaya, M. A., Tyazhlov, Y. I., & Ushakova, S. V. (2018). The influence of film criticism on the interpretation of the film by the audience. *Медиаобразование*, (3), 99-107.
- Özden, Z. (2004). *Film eleştirisi: Film eleştirisinde temel yaklaşımlar ve tür filmi eleştirisi* (2 b.). Ankara: İmge Kitabevi.
- Roberts, J. (2010). *The complete history of American film criticism*. California: Santa Monica Press.
- Rosenbaum, J. (1995). *Placing moving: The practice of film criticism*. London: University of California Press .
- Toles, G. (2001). *A house made of light: Essays on the art of film*. Detroit: Wayne State University Press.
- Walmsley-Evans, H. (2018). *Film criticism as a cultural institution*. New York: Routledge.
- Yücel, T. (2007). *Eleştiri kuramları*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.